

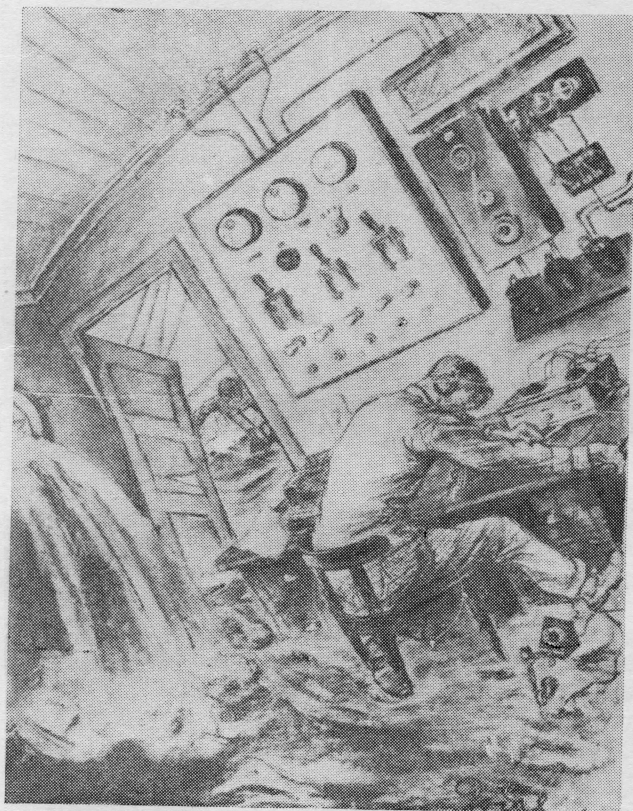
Sjećanja na našu prvu pomorsku žrtvu Drugog svjetskog rata

Radio inspektor Rudi Benković

Dana 18. novembra navršilo se 16 godina (bilo je to 18. XI. 1939.) od kada je prvi naš brod s/s »Carica Milica«, naišao na magnetsku minu i potonuo. Parobrod Carica Milica plovio je iz Engleske za Jugoslaviju s teretom ugljena. Na brodu se nalazio i engleski pilot, koji je upravljao plovidbom uz englesku obalu poznavajući mjesta, gdje Englezi nisu bili postavili svoje obrambene mine.

Taj dan osvanuo je tmuran i hladan, s kišom, kao što je to obično za to godišnje doba u ovim predjelima. Plovili smo uz istočnu obalu Engleske, i u 11.30 sati broskog vremena, pošao sam na ručak, skupa s ostalim oficirima. Sjeli smo za stol i najednom osjetili jaku buku. Brod se sav stresao i uvidjeli smo, da je to eksplozija. U tom času od porcelanskih i staklenih predmeta, koji su se nalazili na stolu, ostala je samo hrpa sitnih komadića.

Bilo mi je odmah jasno, da smo naišli na minu i povikao sam: »Mina bježimo«. Kad smo došli na vrata smočnice, vrata se nisu mogla otvoriti, a kroz pukotine istih ulazilo je more. U prvi čas sam mislio, da se brod prelomio i da pritisak mora ne dozvoljava da se vrata otvore.

Prodor vode u prostoriju radiotelegrafiste

Pokušavši još jednom svim silama, vrata su popustila. Jaka, eksplozija bacila je veliki mlaz mora u vis i u momentu, kad smo prvi put htjeli otvoriti vrata, nismo mogli od jakog pritiska zraka, koji je prouzrokovao ogroman val mora, koji se uslijed eksplozije survao na palubu. Netom je pritisak popustio vrata smo otvorili.

Kad smo izašli na palubu, bilo je oko pola metra vode na sredini, pak smo po tome zaključili, da je eksplozija bila vrlo jaka i veoma opasna.

Potrčao sam odmah u pravcu radio stanice, da otpremim u eter znakove »S. O. S«. Radio stanica se nalazila na komandnom mostu i kad sam došao do prvih stepenica, primjetio sam, da su polupane i da leže rasute na palubi. Nije bilo vremena, da se dugo razmišlja. Odlučio sam, da se popenjem do radio stanice, pridržavajući se rukama za razne šipke, što mi je i uspjelo, ali sam doživio veliko razočaranje. Kad sam ušao u radio stanicu, sve bilo je polupano. Glavni davač, koji je težio kakvih 50—60 kilograma, ležao je sada iza moje stolice. Znači, da sam u času eksplozije bio u radio stanici i sjedao na svom mjestu, gdje sam obično tri dijela dana boravio, danas ne bih bio među živima. Svi uređaji u radio stanici bili su polupani i svi su aparati bili tako oštećeni, da nijedan nije mogao raditi. Nije mi preostalo drugo, pokušao sam se spasiti, kad su me već okolnosti spriječile da izvršim svoju posljednju dužnost na brodu.

Brodskom radiotelegrafisti namijenjena je namime dužnost, da odigra svoju ulogu u najtežim časovima, kad se odlučuje o sudbini posade i broda. Dok čitava posada nastoji u tim časovima da spasi, što se spasiti može, a i svoje živote, radiotelegrafist mora da bude baš tada na najvećoj visini svoga zvanja i dužnosti. On mora da bude uz svoje aparate do posljednjeg časa, svakako, dok mu mogućnosti dozvoljavaju, da može raditi s aparatima, jer je on baš onaj, koji žrtvuje u mnogo slučajeva sam sebe, da bi se mogli spasiti ostali članovi postradalog broda. Baš zbog takve svoje dužnosti, mnogi i mnogi radiotelegrafisti dijelili su sudbinu skupa sa svojim brodom u morskim dubinama...

U međuvremenu, dok sam ja pokušavao, da se domognem radio stanice, pala je komanda »Napuštanje broda«. Došao sam na palubu, gdje je već čitava posada, osim zapovjednika bila u čamcima za spasavanje.

Ukrcaavajući se skupa sa zapovjednikom u čamac za spasavanje, primjetio sam našeg malog broskog psića, kako bolno cvili. Sigurno je instinktivno osjećao, da nam prijeti opasnost i cvi-

leći htio je obratiti pažnju na sebe. Uzeo sam psa, te smo se ja i komandant broda skupa ukrcali u čamac.

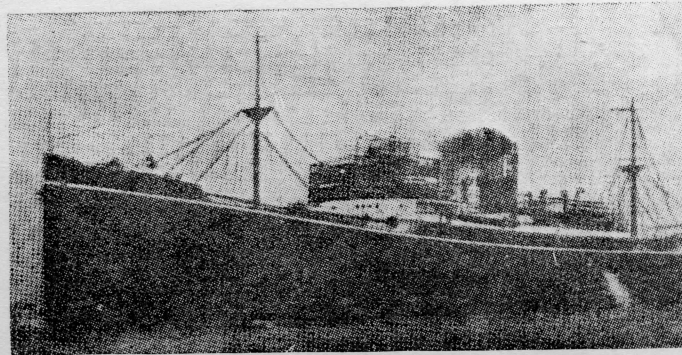
Već smo se bili otisnuli od broda, koji je polagano tonuo, a zapovjednik je primijetio: »Moguće bi bili uspjeli nasukati brod, kad ovako polagano tone«. (Teret sitnog ugljena koji smo vozili nije dozvoljavao, da more brzo prodire u brod), i upitao sam zapovjednika: — A što bi bilo kada bi za vrijeme vožnje do obale naišli na drugu magnetsku minu?

Interesantno je napomenuti, da je nekih 5. Nm. udaljen od nas (oko 20. minuta prije naše nesreće) naišao na magnetsku minu putničko-teretni nizozemski brod s/s »Simo Bolivar«, luke pripadnosti Rotterdam.

Minuti su sporo prolazili, postepeno smo se sve više udaljavali od mjesta nesreće, u pravcu obale, ne dižući pogleda s broda, koji je tonuo. Najprije se izgubio sa morske površine pramac, a zatim u vertikalnom smjeru i krma, jer je brod bio pogođen od mine pred komandnim mostom ispod skladišta br. 2. Posljednji trenuci gubitka našeg broda, teško su nas dirnuli. Na zapovjedniku sam primijetio orošene oči, a mi svi ostali ustali smo na noge, odavajući tako posljednji pozdrav brodu, koji je tonuo u tmurnom engleskom vremenu.

Spasio nas je jedan engleski patrolni brod. Odmah su nas okrijepili čajem i biskvitima, a povrijeđenim članovima posade pružena je liječnička pomoć. . .

Kratko vrijeme poslije toga iskrcali smo se u Harwich-u. Prevezli su nas na željezničku stanicu, odakle smo odmah prosljedili za London. Tamo smo vidjeli užasnu sliku mrtvih i iznakaženih žrtava sa s/s »Simo Bolivar«, kojih je bilo na tom brodu oko 150.

P-b »Carica Milica« prije potapljanja

U istom kupeu željeznice, u kojem sam se vozio za London, sreo sam se sa drugim radiotelegrafistom sa s/s »Simo Bolivar«. Pričao mi je, da je kod njih s prvom eksplozijom magnetske mine poginuo komandant i upravitelj radio-stanice. Nalazili su se baš na lijevoj strani komandnog mosta, na kojoj je došlo do eksplozije. Čamci su odmah bili spuštani van broda i u njima su se smjestili putnici i neki članovi posade, a brod je i dalje plovio. Strojevi nisu radili, ali je brod zadržao još uvijek neku smanjenu brzinu od prijašnje, koja je bila preko 16. Nm., i tada je došlo ono najgore — naišao je na drugu magnetsku minu, koja je prouzrokovala tolike žrtve. Ja sam se još u tom času nalazio na radio-stanici i kako vidite ostao sam slučajno na životu, završio je svoje pričanje moj nizozemski kolega.

Prateći pažljivo pričanje kolege radiotelegrafista sa s/s »Simo Bolivar« sjetio sam se mojih riječi, koje sam bio uputio našem zapovjedniku, kada je mislio, da napola potonuli brod pokuša nasukati na još daleku obalu Engleske.